

Schulnachrichten

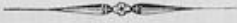
für

den Zeitraum vom 15. Oktober 1851 bis zum 18. September 1852.

WIADOMOŚCI SZKÓLNE

od

15. Października 1851 do 18. Września 1852.

Palmenblätter

von Weitzmann vom 15. Oktober 1851 bis zum 18. September 1852

WADONSKI ZKÖLZE

17. Pachtbriefe 1851 bis 18. Weitzmann 1852

I. Lehrverfassung.

Die diesjährige Lehrverfassung war im Allgemeinen der vorjährigen gleich, und da der Abdruck der speziellen Angaben über die in den verschiedenen Unterrichtszweigen von den Lehrern abgehandelten Pensa in deutscher und polnischer Sprache bei einer so grossen Anzahl von Klassen die Kosten merklich vermehrt, so hat das Königliche Provinzial-Schulkollegium unter dem 19. August c. den Antrag genehmigt, dieselben dieses Mal umso mehr ausfallen zu lassen, als die wissenschaftliche Abhandlung ohnehin ungewöhnlich umfangreich ausgefallen ist.

Die Anstalt hatte in diesem Schuljahre ausser der Septima 15 Klassen und zwar 12 Gymnasialklassen, indem jede der Klassen von Sexta bis Prima doppelt vorhanden war, und 3 Realklassen, nämlich: Real-Tertia, Real-Secunda und Real-Prima.

Die Realschule, welche hier in Posen nach dem Beschlusse der städtischen Behörden im künftigen Jahre ins Leben treten soll, wird auf unsere Anstalt die Einwirkung haben, dass nicht nur gewiss die Realklassen, sondern auch wahrscheinlich von jeder der drei untern Klassen ein Parallel-Coetus in Wegfall kommen werden.

I. Plan nauk.

Tegoroczni plan nauk był w ogólności ten sam, co w zeszłym roku, a ponieważ wydrukowanie tak w niemieckim, jako téż w polskim języku osobnych wykazów wszystkiego tego, co nauczyciele w ciągu roku wykładali, przy tak wielkiej liczbie klas znacznie pomnaża koszta, przeto zezwoliła Królewska Prowincyalna Rada Szkólna na dniu 19. Sierpnia r. b., aby takowe wyszczególnienia tym razem z programu wypadły, zwłaszcza, że rozprawa naukowa większego niż zwykle jest rozmiaru.

Gimnazyum obejmowało w tym roku, oprócz Septymy, klas 15., a to 12. klas gimnazyalnych — gdyż wszystkie klasy od najniższej do najwyższej były podwójne — i 3 klasy realne, t. j. klasę III., II. i I.

Szkoła realna, która tu w Poznaniu podług postanowienia władz miejskich w przyszłym roku ma być otworzoną, ten wywrze wpływ na nasz instytut, iż z pewnością odpadną klasy realne, a przytém może także od każdej z trzech niższych klas, istniejących w podwójnych równoległych oddziałach, jeden oddział odłączony będzie.

Aufgaben zu den schriftlichen Ausarbeitungen

in den obersten Klassen.

(Zadania do wypracowań piśm. w najwyższych klassach.)

Ober-Prima. (Klassa I. wyż.)

I. Im Lateinischen (w języku łacińskim): 1) Quanam fuerint gravissimae caussae interitus regni Persarum, explicetur. 2) Bellum Tarentinum. 3) Oratio C. Memmii, Tribuni plebis, contra patriciorum avaritiam atque superbiam. 4) Quibus rebus Philippus, rex Macedonum, ad subigendam Graeciam usus fuerit, explicetur. 5) Explicetur, quibus rebus factum sit, ut post Augusti imperatoris mortem integritas linguae latinae interiret. 6) Estne sapienti respublica capessenda? 7) Quibus potissimum argumentis Demosthenes in oratione pro Corona acta vitae suae publicae defendit? 8) De opere historiarum T. Livii; quidnam in eo vituperandum, quidnam laudandum sit?

II. Im Deutschen (w języku niemieckim): 1) Die beste Weisheit jeder Zeit — ist die Erfahrung der Vergangenheit. 2) Was that Kaiser Heinrich I. für die Erkräftigung des deutschen Reiches? (Klass.) 3) Der Autoritätsglaube ist ein mächtiger, unentbehrlicher Hebel im Bereiche des menschlichen Wissens. 4) Charakteristik Tasso's in Göthe's gleichnamigem Drama. 5) Beantwortung der Frage bei Horat. Sat. I. 1. 73.: Nescis quo valeat nummus, quem praebet usum? 6) Gedrängte Zusammenstellung der Umstände, welche besonders vortheilhaft auf Göthe's Jugendentwicklung wirkten. (Abit.) 7) Entwicklung des Planes, nach welchem Schiller's „Lied von der Glocke“ angelegt ist. (Klass.) 8) Eines Mannes Rede — ist keines Mannes Rede: — man soll sie billig hören Beede. — 9) Charakteristik des Antonius in Shakespeare's „Julius Cäsar.“ 10) Entwicklung der Ansicht Lessing's (Hamb. Dramat.) über die sogenannten Ueberraschungen im Drama. (Klass.) 11) Was hat Lessing für die Entwicklung der deutschen National-Literatur gethan? (Abit.)

III. Im Polnischen (w języku polskim): 1) Dla czego język łaciński stał się powszechnym językiem uczonych? 2) Niecne przesładowanie Hannibala po przegranej pod Zimą. 3) Nie to chwał, co lubisz, ale do tego się przywiązuje, co chwały jest godne. 4) O tragedyi Zawickiego pod tytułem „Jephtes.“ 5) Jakie pojawy na początku XVI. wieku świadczą w dziejach Polski o zaczęciu się historyi nowożytniej? 6) O wartości opinii publicznej. 7) Wojciech Dębolecki. 8) O znaczeniu tych wyrazów poety: „Wiecznotrwaly ten na ziemi, — kto swą śmiercią życie plemi; — lecz kto życiem swém śmierć daje, — ten, gdy skona, już nie wstaje.“ 9) Mowa na uczczenie męża okolo podźwignienia szkół zasłużonego. 10) O życiu i pismach Franciszka Karpińskiego. 11) O historiografach w Zygmuntowskim wieku a w szczególności o Marcynie Bielskim.

Unter-Prima. (Klassa I. niż.)

I. Im Lateinischen (w języku łacińskim): 1) Brevis enarratio rerum Q. Sertorii. 2) Exponatur paucis interitus regni Macedonici. 3) Agesilai, regis Lacedaemoniorum, laudes. 4) De

ingenio Alcibiadis quidnam in utramque partem dici possit, explicetur. 5) C. Marii imperatoris vita atque mores. 6) Laudes Reguli. 7) De imperio triginta tyrannorum, quod fuit Athenis. 8) De Solonis in rempublicam Atheniensium meritis. 9) De ingenio atque moribus Titi Flavii Vespasiani (minoris).

II. Im Deutschen (w języku niemieckim): *) 1) Worin zeigt sich der Segen eines dauernden Friedens? — Die Heimkehr des Odysseus (nach Homer). 2) Die Vernichtung der Selbstständigkeit Griechenlands durch Philipp von Macedonien. — Ueber die Veranlassung zu den Kreuzzügen. (Klass.) 3) Liebet eure Feinde, thuet wohl denen, die euch hassen. — Die Sage von Arion, nach A. W. Schlegel wiedererzählt. 4) Entwicklung des Gedankenganges in der Rede des Memmius bei Sallust. Ing. c. 33. ff. — Inhalt von Sall. bell. Ing. c. 1—30. (Klass.) 5) Ueber die Fehler des Eigendünkels (nach gegebener Dispos.) — Der Schild des Achilles, nach Hom. Ilias XVIII., 478. ff. 6) Frei ist nicht, wer thun kann, was er will, sondern wer thun will, was er darf. — Graf Eberhard der Rauschbart, nach Uhland. 7) Ueber die Jugenderziehung der Athener, nach Luc. Anachars. (Klass.) 8) Charakteristik Tellheim's in Lessing's „Minna von Barnhelm.“ — Gedrängte Darlegung des Inhalts von Lessing's „Minna von Barnhelm.“ 9) Wovon hängt im Allgemeinen das Gelingen unserer Unternehmungen ab? — Entwicklung des Gedankenganges in Hor. carm. IV., 4. 10) Charakteristik des Königs und des Grafen Dunois in Schiller's „Jungfrau von Orleans.“ — Der Tod der Jungfrau von Orleans, nach Schiller's gleichnamigem Schauspiel. 11) Entwicklung der Ansicht Lessing's (Laokoon) über die Verschiedenheit der Poesie und Malerei und Erläuterung derselben durch Beispiele. (Klass.) 12) Welche Vortheile können die Kunst- und Industrieausstellungen hervorbringen? — Die Schlacht bei Waterloo, nach Varnhagen von Ense.

III. Im Polnischen (w języku polskim): 1) O poezji u Sławian w wiekach przedchrześcijańskich. 2) Porównanie „Wiesława“ Brodzińskiego z „Hermannem i Dorotheą“ Götheho. 3) Po której stronie znajdowała się słuszość w wojnach kartagińskich. 4) Miltiades do wojska przed bitwą pod Marathonem. 5) Dwie pierwsze epoki w literaturze polskiej jak się od siebie różnią? 6) O samotności. 7) Skutki wojen tatarskich dla Polski. 8) Teraźniejszość jest matką przyszłości. 9) Charakter epoki scholastyczno-akademickiej w literaturze polskiej. 10) O threnach Jana Kochanowskiego. 11) Pamięć wielkich mężów jakim sposobem korzystną staje się dla młodzieńca? 12) O czytaniu romansów.

Ober-Secunda. (Klassa II. wyż.)

I. Im Deutschen (w języku niemieckim): 1) Wozu studirt man Weltgeschichte? 2) Jeder ist seines Glückes Schmied. (Klass.) 3) Ueber die Sitte der Aegypter, Gericht über ihre Todten zu halten. 4) Inhalt der drei ersten Gesänge aus „Hermann und Dorothea.“ (Klass.) 5) Charakteristik Hermann's aus „Hermann und Dorothea.“ 6) Charakteristik des Apothekers aus „Hermann und Dorothea.“ (Klass.) 7) Charakteristik Cäsar's. 8) Roms innere Verhältnisse zur Zeit des Jugurthinischen Krieges. (Klass.) 9) Rede des Consuls Claudius Nero an sein Heer vor der Schlacht am Metaurus. (Klass.) 10) Charakteristik des Pompejus. 11) Inhalt des letzten Gesanges aus „Hermann und Dorothea.“ (Klass.) 12) Welche Mittel hat Octavian angewandt, um zur Alleinherrschaft in Rom zu gelangen. 13) Vertraue auf Gott. (Klass.)

II. Im Polnischen (w języku polskim): 1) O pięknościach poematu „Grażyna.“ 2) Każdy swego szczęścia sprawcą. 3) Różnica między Threnem a Sonetem. 4) O ubiorach. 5) Czy Bo-

*) Auch in diesem Jahre mussten die Unter-Primaner im Deutschen in zwei Abtheilungen getheilt werden.

lesław Chrobry zasługuje na przydomek Wielkiego. 6) Śmierć Sokratesa. 7) Obraz próżnego człowieka. 8) Dla czego druga część poematu „Wiesław“ jest sielanką? 9) O przyjaźni. 10) Krzyżacy w Polsce. 11) Zkąd pochodzi, że sławnym mężom często słuszość oddaje się dopiero po śmierci. 12) O własnościach romansu historycznego.

Unter-Secunda. (Klassa II. niż.)

I. Im Deutschen (w języku niemieckim): 1) „Hermann und Dorothea.“ Kalliope V. 1—21. Inhaltsangabe. 2) Man fordert einen Freund zu einer Reise auf. (Klass.) 3) Inhaltsangabe des Gedichtes von Chamisso: „Die Sonne bringt es an den Tag.“ 4) Des älteren Cyrus Jugendjahre. (Klass.) 5) Inhaltsangabe des Gedichtes von W. Müller: „Der Glockenguss zu Breslau.“ 6) Der Argonautenzug. (Klass.) 7) Inhaltsangabe des vierten Gesanges aus „Hermann und Dorothea.“ 8) Priamus bittet um die Auslieferung des Leichnams seines Sohnes Hector. (Klass.) 9) Ausgang des Themistokles. 10) Die Schlacht bei Thermopylä. (Klass.) 11) Welchen Nutzen gewähren die Eisenbahnen. 12) Beschuldigt man den Alcibiades mit Recht, die Hermen in Athen umgestürzt zu haben? (Klass.) 13) Folgen des peloponnesischen Krieges. 14) Was hat Themistokles für Griechenland gethan? (Klass.)

II. Im Polnischen (w języku polskim): 1) Osnowa poematu Jan Bielecki. 2) Ważniejsze przyczyny prędkiego wzrostu państwa rzymskiego. 3) Ten pan zdaniem mojem, — kto przestał na swoim. (w klass.) 4) O korzyściach kształcenia się w szkołach publicznych. 5) Co jest zadaniem sztuki? (w klass.) 6) Pamięć na opinią publiczną jest szczególnie dla młodzieńca zbawienną. 7) O ile książki dobrem są towarzystwem? (w klass.) 8) Różnica między klassycyzmem a romantycyzmem. 9) Zkąd pochodzi, że częstokroć tak trudno młodzieńcowi obrać sobie przyszły zawód życia? 10) Nie spodziewane powitanie. (Opowiadanie.) (w klass.) 11) Osnowa sielanki „Wiesław“ przez Brodzińskiego. 12) O zarozumiałości. (w klass.) 13) Kogo prawdziwie szczęśliwym nazwać można? 14) Wiosna i młodość człowieka. (Porównanie.) (w klass.) 15) Charakterystyka Tadeusza i Hrabiego w poemacie Soplica.

Real-Prima. (Klassa I. real.)

I. Im Deutschen (w języku niemieckim): 1) Inhalt des Epos: „Hermann und Dorothea.“ 2) Rede Alexander des Gr. an sein Heer vor der Schlacht am Granikus. (Klass.) 3) Welchen Einfluss übte die Unterwerfung Unter-Italiens auf Rom. 4) Vergleich Ludwig XIV. mit Justinian. (Klass.) 5) Vergleich des ersten Triumvirats mit dem zweiten. 6) Inhalt des Trauerspiels: „Egmont.“ (Klass.) 7) Wodurch ist die Ausbreitung des Islam besonders gefördert worden? 8) Was hat den Arabern die Eroberung Spaniens erleichtert? (Klass.) 9) Wodurch sind die häufigen Raubzüge der Normannen erklärlich? 10) Warum haben die Kreuzzüge den angestrebten Erfolg nicht gehabt. (Klass.) 11) Perikles und seine Stellung in Athen. 12) Inhalt der „Iphigenie auf Tauris“ von Göthe. (Klass.) 13) Wodurch ist die königliche Macht in Frankreich von Philipp II. an bis zu Ende der Kreuzzüge besonders gehoben worden.

II. Im Polnischen (w języku polskim): 1) O skutkach wojny. 2) Nie wolno używać niegodziwych środków do dopięcia nawet dobrego celu. 3) Jaki wpływ wywarło na Rzym zawojowanie południowych Włoch? (w klass.) 4) Uwagi o wadach rządu polskiego z Rozmowy Polaka z Włochem, przez L. Górnickiego. 5) O środkach komunikacyjnych w teraźniejszym czasie. 6) Ten sam świat, w którym wszyscy żyjemy, każdemu przecież inaczej się wydaje. (w klass.) 7) Co się da powiedzieć na korzyść wystaw wyrobów przemysłowych i sztuk pięknych? 8) Charakterystyka Mie-

cznika i Maryi w poem. Malczewskiego. 9) O Szymonie Szymonowiczu Bendońskim. (w klass.) 10) Od czego zawisła doskonałość przedstawienia teatralnego? 11) O ile z zewnętrzności człowieka wnosie można o przymiotach jego duszy? (w klass.) 12) Jakie kłeski dotknęły Polskę za panowania Jana Kazimierza? 13) Podać treść mowy St. Czarnkowskiego i Odachowskiego. (z Łukasza Górnickiego.) (w klass.)

III. Im Französischen (w języku francuzkim): 1) La vie de Charles Magne. 2) Les suites de la seconde guerre punique. 3) Le tems de Périclès à Athènes. 4) Lettre sur le choix d'un état. 5) Réponse à la lettre précédente. 6) Déscription du printems. 7) Romulus et l'origine de Rome. 8) Quelques mots sur l'influence qu'ont exercée les croisades sur le développement de la civilisation en Europe. 9) Déscription de la foire aux laines. 10) Les avantages qu'on trouve dans la connaissance de la langue française. 11) Les suites des guerres médiques.

Real-Secunda. (Klassa II. real.)

I. Im Deutschen (w języku niemieckim): 1) Der Gedanke: Gott sieht dich! ein warnender und ein tröstender Gedanke. (Klass.) 2) Griechenland zur Zeit des Miltiades und Themistocles. 3) Ueber die zweckmässige Einrichtung eines Tagebuches. (Klass.) 4) Cäsar am Rubicon; ein Selbstgespräch. 5) Vorzüge des Reisens zu Fuss. (Klass.) 6) Lerne dich selbst kennen. 7) Wer ist mein Liebling in der Geschichte? (Klass.) 8) Ueber das Studium der Natur-Wissenschaften. 9) Die bewundernswürdige Ueberlegenheit Europa's über die übrigen Erdtheile. (Klass.) 10) Kurze Darstellung der normannischen Geschichte. 11) Inhalt des ersten Aktes in Schiller's „Don Carlos.“ 12) Ein Leben voll Arbeit ist keine Last, sondern eine Wohlthat. (Klass.) 13) Inhalt des zweiten Aktes in Schiller's „Don Carlos.“ 14) Ueber die Kreuzzüge. (Klass.) 15) Inhalt des ersten Buches aus Cäsar's „Denkwürdigkeiten des Bürgerkrieges.“

II. Im Polnischen (w języku polskim): 1) Osnowa poematu Jan Bielecki. 2) Charakterystyka Sędziego w poem. Soplica. 3) Ręka rękę myje, noga nogę wspiera. (w klass.) 4) Nauka wielkim skarbem. 5) Nie w jednym dniu zbudowano Kraków. (w klass.) 6) Trzeba korzystać z doświadczenia przeszłości. 7) Czego potrzeba do wybudowania domu? (w klass.) 8) Krótka osnowa P. Tadeusza. — Uwagi o Pamiętnikach Kwestarza. (Do wyboru.) 9) O obmowie. 10) Początek wojen krzyżowych. (w klass.) 11) Wiosna. (Obraz malowniczy.) 12) Dzień świąteczny na wsi. (w klass.) 13) O korzyściach żeglugi. 14) Pochwała rolnictwa.

II. Verordnungen der Behörde.

- 1) Vom 9. Oktober 1851. Mittheilung eines Ministerial-Reskripts vom 25. September, worin die Direktoren angewiesen werden, Schüler, welche aus der Secunda ausgetreten sind und seit ihrem Austritte noch nicht zwei Jahre lang Privatunterricht empfangen haben, zur Maturitäts-Prüfung nicht anzunehmen. In besondern Fällen, die durch die Nothwendigkeit gerechtfertigt zu sein scheinen, können jedoch die Provinzial-Schulkollegien die Autorisation zu einer Dispensation nachsuchen.
- 2) Vom 3. November 1851. Mittheilung eines Ministerial-Reskripts vom 27. Oktober, betreffend die Abfassung der für die Anmeldung zum Portépéfährlich-Examen erforderlichen Zeugnisse.
- 3) Vom 11. November 1851. Die Direktoren werden angewiesen, fortan 32 Exemplare des jedesmaligen Programms mehr wie bisher einzureichen, da vom Jahre 1852 an ein Austausch der Programme der Kaiserl. Oesterreichischen Gymnasien gegen die Programme der diesseitigen Anstalten festgestellt worden ist.
- 4) Vom 28. November 1851. Mittheilung eines Ministerial-Reskripts vom 24. November, durch welches dem Oberlehrer Schwemiński für die Verwaltung der Bibliothek eine ausserordentliche Remuneration von 20 Thalern angewiesen wird.
- 5) Vom 2. Januar 1852. Mittheilung eines Ministerial-Reskripts vom 11. Dezember 1851, in welchem das Verfahren näher bestimmt wird, welches die Direktoren bei der Anmeldung zur Abiturienten-Prüfung bei solchen jungen Leuten zu beobachten haben, welche das Gymnasium als Primaner oder Secundaner früher verlassen haben.
- 6) Vom 6. Februar 1852. Mittheilung eines Ministerial-Reskripts vom 27. Januar, welches Bestimmungen über die Zulassung der Ausländer zu den Prüfungen für das höhere Schulfach, so wie zur Abhaltung des Probejahrs enthält.
- 7) Vom 13. März 1852. Die Direktoren werden angewiesen, in Zukunft alljährig bis zum 15. Dezember — für dieses Mal bis zum 1. Mai — Jahresberichte einzureichen und sich darin über gewisse, die Schule betreffende Hauptpunkte auszusprechen.
- 8) Vom 30. März 1852. Mittheilung eines Ministerial-Reskripts vom 24. März, durch welches dem Konrektor Prediger Schönborn die jährliche Remuneration für Ertheilung des evangelischen Religions-Unterrichts von 100 Thalern auf 120 Thaler erhöht wird.
- 9) Vom 2. April 1852. Mittheilung eines Ministerial-Reskripts vom 27. März, durch welches genehmigt wird, dass bei den mit dem Marien-Gymnasium verbundenen Real-Klassen zu Michaeli c. auf den Grund des Prüfungs-Reglements vom 8. März 1832 eine Entlassungsprüfung und zwar, wie es bei allen Unterrichtsanstalten dieser Kategorie zu geschehen pflegt, zunächst versuchsweise abgehalten werde. Die Prüfungsverhandlungen werden an das hohe Ministerium eingereicht, welches sich die Entscheidung vorbehält, ob den Examinanden die Zeugnisse mit der denselben nach dem Reglement zukommenden Wirkung einzuhändigen sind oder nicht.
- 10) Vom 14. April 1852. Mittheilung eines Ministerial-Reskripts vom 31. März, in welchem angeordnet wird, dass von nun an die Direktoren die zum Austausch mit fremden Unterrichts-Anstalten bestimmten Programme sogleich nach dem Erscheinen derselben unmittelbar an die Geheime Registratur des Herrn Kultus-Ministers einzusenden haben.

II. Rozporządzenia wyższej władzy.

- 1) Z dnia 9. Października 1851. Udzielenie rozporządzenia ministeryalnego z dnia 25. Września zalecającego dyrektorom, aby takich uczniów, którzy odeszli z klasy II., a od swego odejścia jeszcze nie spełni przez dwa lata nauki prywatnie pobierali, do egzaminu dojrzałości nie przypuszczali. W szczególnych razach, któreby konieczność zdawała się usprawiedliwiać, mogą jednakże Prowincyalne Rady Szkólne wnieść o autoryzacją do uwolnienia od tego przepisu.
- 2) Z dnia 3. Listopada 1851. Udzielenie rozporządzenia ministeryalnego z dnia 27. Października dotyczącego formy, w jakiej wygotowane być mają świadectwa, potrzebne dla zgłaszających się do egzaminu podchorążych.
- 3) Z dnia 11. Listopada 1851. Dyrektorom zalecono, aby odtąd za każdym razem 32 egzemplarzy programu więcej, niż dawniej, przesyłali, ponieważ postanowioną została wymiana programów Cesarsko-Austryackich gimnazyów za programy tutajszych instytutów.
- 4) Z dnia 28. Października 1851. Udzielenie rozporządzenia ministeryalnego z dnia 24. Października, mocą którego nauczycielowi wyższemu, p. Schweminskiemu, assygnowano 20 talarów nadzwyczajnej remuneracyi za zarząd biblioteki.
- 5) Z dnia 2. Stycznia 1852. Udzielenie rozporządzenia ministeryalnego z dnia 11. Grudnia 1851. przepisującego dyrektorom postępowanie przy zgłaszaniu się do egzaminu dojrzałości tej młodzieży, która z I. lub II. klasy gimnazyalnej była odeszła.
- 6) Z dnia 6. Lutego 1852. Udzielenie rozporządzenia ministeryalnego z dnia 27. Stycznia r. b. zawierającego przepisy względem przypuszczania cudzoziemców do egzaminów na wyższych nauczycieli, jakoteż względem odbywania roku próby.
- 7) Z dnia 13. Marca 1852. Dyrektorowie otrzymują polecenie, aby na przyszłość co rok aż do 15. Grudnia — tym razem aż do 1. Maja — roczne robili sprawozdania, i wypowiedali w nich swe zdanie względem niektórych punktów głównie dotyczących szkole.
- 8) Z dnia 30. Marca 1852. Udzielenie rozporządzenia ministeryalnego z dnia 24. Marca r. b., mocą którego podwyższona została konrektorowi, pastorowi Schönborn, roczna remuneracya za udzielanie nauki w religii ewangelickiej ze 100 tal. na talarów 120.
- 9) Z dnia 2. Kwietnia 1852. Udzielenie rozporządzenia ministeryalnego z dnia 27. Marca r. b., które dozwala, aby przy połączonych z gimnazjum ad St. Mariam Magd. klassach realnych odbył się na św. Michał r. b. na zasadzie regulaminu egzaminacyjnego z dnia 8. Marca 1832. egzamen dojrzałości, i to, jak zwykle się dzieć przy wszystkich instytutach naukowych tej kategorii, najprzód tylko na próbę. Protokoly egzaminu odsyłają się do wysokiego ministerstwa, które rozstrzyga, czy składającym egzamen mają być wydane zaświadczenia takiej własności i znaczenia, jakie im nadaje regulamin.
- 10) Z dnia 14. Kwietnia 1852. Udzielenie rozporządzenia ministeryalnego z dnia 31. Marca r. b., które przepisuje, aby programy przeznaczone do wymiany za programy innych instytutów naukowych natychmiast po wyjściu z druku odsyłane były przez dyrektorów wprost do tajnej registratury pana ministra oświecenia.

- 11) Vom 20. Februar und 14. April 1852. Anweisung, in welcher Art die Direktoren der höhern Anstalten bei der Vertheilung der Unterstützungen Seitens des Vereins zur Unterstützung der studirenden Jugend der Provinz Posen mitzuwirken haben.
- 12) Vom 3. Mai 1852. Der Direktor wird aus finanziellen Gründen angewiesen, von Michaeli c. an die beiden Primen in eine einzige Prima zu vereinigen, sowie die subordinirten Secunden von sehr ungleicher Schülerzahl in koordinirte mit gleicher Schülerzahl umzuwandeln.
- 13) Vom 23. Juni 1852. Die Direktoren werden angewiesen, den Lehrplan des katholischen Religionsunterrichts mit Angabe der dabei benutzten Lehrbücher einzureichen.
- 14) Vom 13. August 1852. Der Direktor wird Behufs Mittheilung an die Interessenten benachrichtigt, dass Se. Excellenz der Herr Kultusminister die Summe von 250 Rthlr. zur Unterstützung für sieben Lehrer des Marien-Gymnasiums angewiesen habe.
- 15) Vom 13. August 1852. Mittheilung einer Bekanntmachung in den Amtsblättern und den Zeitungen, welche Eltern und Vormündern die Bekanntmachung vom 24. Juni 1851 in Erinnerung bringt, nach welcher auf den Gymnasien der Provinz Knaben nach vollendetem 12. Lebensjahre in die Sexta, nach vollendetem 13. Jahre in die Quinta und nach vollendetem 14. Jahre in die Quarta von Michaeli c. an nicht mehr aufgenommen werden.

III. Chronik des Gymnasiums.

Das neue Schuljahr wurde den 15. Oktober 1851 mit Gottesdienst und einem Schulaktus zur Feier des Geburtsfestes Sr. Majestät des Königs eröffnet. Die Festrede hielt der ordentliche Gymnasiallehrer Dr. *Motty*.

Mit dem 1. Oktober 1851 trat der Professor Oberlehrer Herr *Anton Popliński* nach 30jähriger Dienstzeit in den Ruhestand. Seine Kollegen werden seiner stets mit Hochachtung, seine zahlreichen Schüler mit dankbarer Liebe gedenken.

In die durch die Pensionirung des Professor *Popliński* erledigte dritte Oberlehrerstelle trat laut Anordnung der hohen Behörde vom 1. Oktober 1851 der bisherige vierte Oberlehrer *Czarnecki*, in die vierte der bisherige fünfte Oberlehrer *Schweminski* und die fünfte erhielt der Inspektor Oberlehrer Dr. *Milewski*, welcher seit seiner zu Michaeli 1850 stattgefundenen Versetzung von Ostrowo nach Posen hier noch keine etatsmässige Stelle einnahm.

Anfangs November 1851 trat der Kandidat des höhern Schulamts *Maximilian Studniarski* sein Kandidatenjahr an.

Im Monat Februar 1852 ist höhern Orts dem ordentlichen Gymnasiallehrer *Figurski* das Prädikat „Oberlehrer“ verliehen worden.

Der Kandidat *Kotliński* wurde zu Ostern an das Gymnasium zu Ostrowo versetzt, um dort eine fehlende Lehrkraft zu ersetzen, und dem Kandidaten *Sosnowski* wurde gestattet, einige wöchentliche Unterrichtsstunden am Marien-Gymnasium zu ertheilen.

Den 12., 13. und 14. Mai hat Se. Hochwürden der evangelische Bischof Herr Dr. *Freymark* den evangelischen Religionsunterricht besucht.

- 11) Z dnia 20. Lutego i 14. Kwietnia 1852. Skazówka, w jaki sposób dyrektorowie wyższych instytucji wpływać mają przy rozdzielaniu wsparć ze strony Towarzystwa Pomocy Naukowej w prowincyi Poznańskiej.
- 12) Z dnia 3. Maja 1852. Dyrektor otrzymuje z powodów finansowych polecenie, aby na św. Michała r. b. obiedwie klasy I. połączył w jedną klasę, jakoteż, aby subordynowane dwie klasy II. o bardzo nierównej liczbie uczniów zamienił na koordynowane z równą liczbą uczniów.
- 13) Z dnia 23. Czerwca 1852. Do dyrektorów polecenie, aby przesłali plan nauki religii katolickiej i podali, jakie książki podręczne przy tém są używane.
- 14) Z dnia 13. Sierpnia 1852. Dyrektor otrzymuje doniesienie, w celu zakomunikowania go interessowanym, że Jego Excell. Pan Minister oświecenia zaasygnował sumę 250 talarów na wsparcie siedmiu nauczycieli przy gimnazyum ad St. Mariam Magdalenam.
- 15) Z dnia 13. Sierpnia 1852. Udzielenie ogłoszenia po dziennikach urzędowych i gazetach, przypominającego rodzicom i opiekunom ogłoszenie z dnia 24. Czerwca 1851., według którego po gimnazyach prowincyi od św. Michała r. b. nie będą przyjmowani chłopcy do klasy VI., którzy ukończyli rok 12., do klasy V., którzy ukończyli rok 13., do klasy IV., którzy ukończyli rok 14. życia.

III. Kronika Gimnazyum.

Nowy rok szkolny rozpoczął się dnia 15. Października 1851. nabożeństwem i obrzędem szkolnym na obchód urodzin Najjaśniejszego Pana. Z tego powodu miał mowę etatowy nauczyciel gimnazjalny Dr. *Motty*.

Dnia 1. Października 1851. professor nauczyciel wyższy p. *Antoni Popliński* wziął po 30letniej służbie emeryturę. Zjednał on sobie wysoki szacunek u kollegów, a u swych licznych uczniów wdzięczność i miłość, która nigdy nie wygaśnie.

Wakującą skutkiem pensjonowania prof. *Poplińskiego* trzecią posadę nauczyciela wyższego objął stosownie do rozporządzenia wyższej władzy od dnia 1. Października 1851. dotychczasowy czwarty nauczyciel wyższy *Czarnecki*, w czwartą posadę wstąpił dotychczasowy piąty nauczyciel wyższy *Schweminski*, a piąta dostała się inspektorowi nauczycielowi wyż. Dr. *Milewskiemu*, który od czasu swego przeniesienia z Ostrowa do Poznania, t. j. od św. Michała 1850., tutaj etatowego miejsca nie zajmował.

Na początku Listopada 1851. rozpoczął kandydat wyższego zawodu nauczycielskiego *Maxymilian Studniarski* swój rok próby.

W Lutym 1852. udzieliła wyższa władza etatowemu nauczycielowi gimnazjalnemu *Figurskiemu* tytuł „wyższego nauczyciela.“

Kandydat *Kotliński* powołany został na Wielkanoc do gimnazyum w Ostrówie, aby zastąpił brakującego tam nauczyciela, a kandydatowi *Sosnowskiemu* pozwolono udzielać kilka lekcji na tydzień przy gimnazyum Maryi Magdaleny.

Dnia 12., 13. i 14. Maja Jego Przewielebność Biskup ewangelicki p. Dr. *Freymark* przytomny był na lekcjach religii ewangelickiej.

Den 25. Mai fand der Gymnasial-Spaziergang nach Kobylepole statt. Lehrer und Schüler kehrten in jeder Beziehung ganz befriedigt zurück. Der Direktor war durch schon länger andauernde Krankheit verhindert, an diesem Vergnügen Theil zu nehmen. Er wurde später genöthigt, sich nach Karlsbad zur Kur zu begeben, auf die er unter Benutzung der Sommerferien die Zeit vom 14. Juni bis zum 28. Juli verwendete.

Unter den Lehrern kamen Unpässlichkeiten, die der Anstalt Lehrkräfte theils auf einzelne Stunden, theils auf einzelne Tage entzogen, nicht selten vor — bedenkliche Krankheiten jedoch erst im letzten Quartale, wo die Cholera zahlreiche Opfer aus allen Schichten der Bevölkerung forderte und auf alle Lebensverhältnisse auf das störendste einwirkte. Drei Lehrer waren lebensgefährlich erkrankt, andere minder gefährlich, so dass seit dem Beginne der Cholera fast nie sämtliche Lehrer in Thätigkeit waren, in der schlimmsten Zeit aber fünf, sechs, an dem einen Tage sogar sieben fehlten. Die Schüler verliessen auf Verlangen der Eltern, oder auf Grund ärztlicher Zeugnisse täglich zu Dutzenden die Anstalt, was zur Folge hatte, dass sieben Klassen nach und nach geschlossen wurden, da die Schülerzahl auf 2—3 sank, indem selbst einheimische Schüler theils allein, theils mit den Ihrigen sich aus Posen entfernten. Die übrigen acht Klassen wurden in vier Klassen vereinigt, in welchen die von 650 Schülern zurückgebliebenen etwa 125 mit einem Erfolge, der gewiss nicht hoch anzuschlagen ist, bis zum 18. September unterrichtet wurden.

Durch den Tod verlor die Anstalt 11 Schüler, nämlich den Untersekundaner Marcell Sikorski, den Untersekundaner Clemens v. Kwilecki, den Primaner Carl Boguslawski, den Quartaner Alfons Falkowski, den Sextaner Paul Majerowski, den Quartaner Richard Wagner, den Quintaner Joseph Stachowski, den Quintaner Vitalis Ciesielski, den Quintaner Roman Gronowicz, den Realprimaner Wladislaus Rymarkiewicz und den Unterprimaner Simon Hierowski.

IV. Statistik des Gymnasiums.

A. Lehrpersonale. Das Lehrerkollegium bestand in diesem Jahre:
 aus dem Direktor, Regierungs- und Schulrath Professor Dr. *Brettner*;
 aus fünf etatsmässigen Oberlehrern: Professor *Wannowski*, *Spiller*, *Czarnecki*, *Schweminski* und Dr. *Milewski*;
 aus zwei katholischen Religionslehrern: Regens *Wojciechowski* und Subregens Dr. *Cichowski*;
 aus sechs etatsmässigen ordentlichen Lehrern: Oberlehrer *Figurski*, Dr. *Rymarkiewicz*, Dr. *Steiner*, Dr. *Motty*, *Szule* und Dr. *Szafarkiewicz*;
 aus dem evangel. Religionslehrer, Prediger Rektor *Schönborn*;
 aus dem Zeichen-, Schreib- und Gesanglehrer *Schön*.

Ausserdem waren an der Anstalt interimistisch beschäftigt die Gymnasiallehrer Dr. *Gruszczynski*, Dr. *Ustymowicz*, *Sigismund Węclewski*, *Theophil Berwiński*, *Laskowski*, *Palmowski* und die Kandidaten des höhern Schulamts *Kotliński*, Dr. *Koehler* und *Studniarski*.

B. Frequenz der Anstalt. Die Anstalt hatte am Schlusse des vorigen Schuljahres ausser 28 Septimanern 622 Schüler; im Wintersemester dieses Schuljahres (Neujahr) ausser 12 Septimanern 662 Schüler, und im Sommersemester (Johanni) ausser 29 Septimanern 657 Schüler, welche letztere so vertheilt waren:

Dnia 25. Maja wyszło gimnazjum do Kobylegopola na przechadzkę, z której tak nauczyciele jakoteż uczniowie pod każdym względem zadowolnieni powrócili do domu. Dyrektorowi nie pozwoliła w tej zabawie wziąć udziału choroba, na którą cierpiał już od dawniejszego czasu, a która go w końcu przymusiła do udania się do Karlsbadu, gdzie korzystając z wielkich feryi używał kuracyi od 14. Czerwca do 28. Lipca.

Z pomiędzy nauczycieli raz poraz zapadał który na zdrowiu, skutkiem czego regularny bieg nauk przerywał się już to na kilka godzin, już też na kilka dni; niebezpiecznie jednakże chorych nie było. Dopiero w ostatnim kwartale, kiedy cholera ze wszystkich warstw ludności liczne zagarniała ofiary i we wszystkich stosunkach życia sprawiała zamieszanie, trzech nauczycieli bardzo ciężko, innych kilku mniej niebezpiecznie zachorowało, tak iż od początku tej smutnej pory prawie nigdy wszyscy nauczycielowie nie byli czynni, w najgorszych zaś czasach pięciu, sześciu, jednego dnia nawet siedmiu brakowało. Uczniowie opuszczali na żądanie rodziców, albo na zasadzie świadectw lekarskich codziennie po kilkunastu instytut, w skutku czego siedm klas po sobie zamknięto, gdy liczba uczniów przez oddalenie się nawet tutaj w miejscu z rodzicami zamieszkałych zmniejszyła się do 2—3. Resztę klas ośm ściągnięto w cztery i w nich udzielano nauk aż do 18. Września z małym w ogólności skutkiem 125 uczniom, którzy się z liczby 650 byli pozostali.

Śmierć wydarła instytutowi 11 uczniów, t. j. Sikorskiego Marcellego i Kwileckiego Klemensa, uczniów klasy II. niższej; Bogusławskiego Karóla, ucznia klasy I.; Falkowskiego Alfonsa, ucznia klasy IV.; Majerowskiego Pawła, ucznia klasy VI.; Wagnera Richarda, ucznia klasy IV.; Józefa Stachowskiego, ucznia kl. V.; Wit. Ciesielskiego, ucznia kl. V.; Gronowicza Romana, ucznia kl. V.; Rymarkiewicza Wład., ucznia kl. I. realnej i Hierowskiego Szymona, ucznia kl. I. gimnazjalnej.

IV. Statystyka Gimnazjum.

- A. Nauczyciele. Kollegium nauczycielskie składało się w tym roku:
- z Dyrektora, radcy regencyjnego i szkolnego prof. Dra. *Brettner*;
 - z pięciu etatowych nauczycieli wyższych: prof. *Wannowskiego*, *Spüllera*, *Czarneckiego*, *Schweminskiego* i Dra. *Milewskiego*;
 - z dwóch nauczycieli religii katol.: Ks. regensa *Wojciechowskiego* i Ks. subregensa Dra. *Cichowskiego*;
 - z sześciu etatowych nauczycieli wyż.: nauczyciela wyż. *Figurskiego*, Dra. *Rymarkiewicza*, Dra. *Steiner*, Dra. *Mottego*, *Szulca* i Dra. *Szafarkiewicza*;
 - z nauczyciela religii ewang.: pastora rektora *Schönborn*;
 - z nauczyciela śpiewu, rysunków i kalligrafii: *Schön*.

Oprócz tego intermistycznie zatrudnieni byli przy gimnazjum nauczyciele gimnazjalni: Dr. *Gruszczyński*, Dr. *Ustymowicz*, *Zygmunt Węclewski*, *Berwiński*, *Laskowski*, *Palmowski* i kandydaci wyż. zawodu nauczycielskiego *Kotliński*, Dr. *Koehler* i *Studniarski*.

B. Uczniowie. Przy końcu zeszłego roku szkolnego liczyło gimnazjum, oprócz 28 uczniów klasy VII., 622 uczniów; w półroczu zimowym tego roku szkolnego (Nowyrok) oprócz 28 uczniów klasy VII., 622, a w półroczu letowym (św. Jan), oprócz 29 uczniów klasy VII., 657 uczniów, którzy w następujący sposób byli rozdzieleni:

In den Gymnasialklassen:

I, a. u. b.	II, a. u. b.	III, a. u. b.	IV, a. u. b.	V, a. u. b.	VI, a. u. b.
60	83	101	116	118	117 = 595.

In den Realklassen:

I.	II.	III.	
11	31	20.....	= 62.
			657.
		Ausserdem in Septima	29.
			686.

C. Abiturienten. Bei den in diesem Schuljahre abgehaltenen zwei Abiturienten-Prüfungen erhielten das Zeugniß der Reife:

a) am Schlusse des Wintersemesters vier Oberprimaner und ein Extraneus:

- 1) Nepomuk Biegański aus Potulice..... 19 Jahr alt, 2½ Jahr in Prima,
- 2) Heinrich Brettner aus Leobschütz..... 19¾ " 1½ dito
- 3) Joseph Krzyżański aus Góra..... 19½ " 2½ dito
- 4) Robert Samberger aus Buk..... 19½ " 2½ dito

und der Extraneus Joseph Sypniewski aus Nowiec, 26¼ Jahr alt.

Ein fünfter Oberprimaner hatte die Prüfung nicht bestanden;

b) jetzt am Schlusse des Sommersemesters 17 Oberprimaner und 1 Extraneus, nämlich:

- 1) Val. Antkowiak aus Komorniki, kath. 23¾ J. alt, 10 J. auf dem Gym., 2 J. in Prima,
- 2) Mich. Antoniewicz aus Pawlowice, kath.... 25 " 9 dito 3 dito
- 3) Rom. Binder aus Neuzatum, kath. 18¾ " 8 dito 2 dito
- 4) Jul. Bukowiecki aus Wirsitz, ref. 19 " 7 dito 2 dito
- 5) Ig. Jakubowski aus Sokolowo, kath. 21¾ " 7 dito 2 dito
- 6) Cyp. Jaróchowski aus Sokolniki, kath. 21½ " 11 dito 2 dito
- 7) Wlad. Jażdżewski aus Posen, kath. 17¼ " 8 dito 2 dito
- 8) Wlad. Klepaczewski aus Neudorf, kath. 22 " 10 dito 2 dito
- 9) Fel. Kuczowski aus Wreschen, kath. 20½ " 7 dito 2 dito
- 10) Bonif. Lazarewicz aus Posen, kath. 18¼ " 7 dito 2 dito
- 11) Rom. Leszczyński aus Posen, kath. 20 " 8 dito 2 dito
- 12) Leonh. Ostrowicz aus Gostyń, kath. 21 " 3 dito 2 dito
- 13) Nepom. Romanowski aus Śmielowo, kath... 21½ " 9 dito 2 dito
- 14) Mich. Rydlewski aus Schroda, kath. 22¾ " 7 dito 2 dito
- 15) Jos. Suszczyński aus Krotoschin, kath. 19¼ " 9 dito 2 dito
- 16) Franz Wache aus Posen, kath. 19 " 9 dito 2 dito
- 17) Oscar Zingler aus Posen, kath. 19½ " 7 dito 2 dito

und

- 18) der Extraneus Adalbert Kulesza aus Laski, 26 Jahr alt.

Ein achtzehnter Oberprimaner ist von der mündlichen Prüfung zurückgetreten und zwei Auswärtige haben die Prüfung nicht bestanden.

Von diesen 18 Abiturienten wollen sich widmen:

der Theologie 10, nämlich: Antkowiak, Binder, Jakubowski, Jarochowski, Leszczyński, Ostrowicz, Romanowski, Rydlewski, Zingler und Kulesza;

W klassach gimnazjalnych:

I, a. i b.	II, a. i b.	III, a. i b.	IV, a. i b.	V, a. i b.	VI, a. i b.
60	83	101	116	118	117 = 595.

W klassach realnych:

I.	II.	III.	
11	31	20.....	= 62.
			657.
		Nadto w klasie VII.....	29.
			686.

C. Abiturienti. W skutek dwóch egzaminów dojrzałości, które się w tym roku odbyły, otrzymali zaświadczenie dojrzałości:

a) przy końcu półroczu zimowego czterej uczniowie kl. I. wyż. i jeden extraneusz, t. j.:

- 1) Nepomucen Biegański z Potulic, ... ma lat 19, był $2\frac{1}{2}$ lat w klasie I. wyż.,
 - 2) Henryk Brettner z Łubczycy, " 19 $\frac{3}{4}$, " 1 $\frac{1}{2}$ dito
 - 3) Józef Krzyżański z Góry, " 19 $\frac{1}{2}$, " 2 $\frac{1}{2}$ dito
 - 4) Robert Samberger z Buku, " 19 $\frac{1}{2}$, " 2 $\frac{1}{2}$ dito
- i extraneusz Józef Sypniewski z Nowca, ma lat 26 $\frac{1}{4}$.

Piąty uczeń klasy I. egzaminu nie złożył;

b) teraz przy końcu półroczu letowego 17 uczniów klasy I. wyż. i 1 extraneusz, t. j.:

- 1) Walenty Antkowiak z Komornik, wyz. kat.... ma lat 23 $\frac{3}{4}$, był 10 lat na gim., 2 lata w kl. I.
- 2) Michał Antoniewicz z Pawłowic, wyz. kat.... " 25, " 9 dito 3 dito
- 3) Roman Binder z Nowego Zatumu, wyz. kat.... " 18 $\frac{3}{4}$, " 8 dito 2 dito
- 4) Julian Bukowiecki z Wierzyc, wyz. kat. " 19, " 7 dito 2 dito
- 5) Ignacy Jakubowski z Sokołowa, wyz. kat. " 21 $\frac{3}{4}$, " 7 dito 2 dito
- 6) Cyprian Jaróchowski z Sokolnik, wyz. kat. " 21 $\frac{1}{2}$, " 11 dito 2 dito
- 7) Władysław Jażdżewski z Poznania, wyz. kat.. " 17 $\frac{1}{4}$, " 8 dito 2 dito
- 8) Władysław Klepaczewski z Nowejwsi, wyz. kat. " 22, " 10 dito 2 dito
- 9) Felix Kuczkowski z Wrześni, wyz. kat. " 20 $\frac{1}{2}$, " 7 dito 2 dito
- 10) Bonifacy Łazarewicz z Poznania, wyz. kat.... " 18 $\frac{1}{4}$, " 7 dito 2 dito
- 11) Roman Leszczyński z Poznania, wyz. kat..... " 20, " 8 dito 2 dito
- 12) Leonard Ostrowicz z Gostynia, wyz. kat. " 21, " 3 dito 2 dito
- 13) Nepomucen Romanowski z Śmielowa, wyz. kat. " 21 $\frac{1}{2}$, " 9 dito 2 dito
- 14) Michał Rydlewski ze Środy, wyz. kat. " 22 $\frac{3}{4}$, " 7 dito 2 dito
- 15) Józef Suszczyński z Krotoszyna, wyz. kat. " 19 $\frac{1}{2}$, " 9 dito 2 dito
- 16) Franciszek Wache z Poznania, wyz. kat. " 19, " 9 dito 2 dito
- 17) Oskar Zingler z Poznania, wyz. kat..... " 19 $\frac{1}{2}$, " 7 dito 2 dito

18) extraneusz Wojciech Kulesza z Łask, ma lat 26.

Ośmnasty uczeń klasy I. wyższej odstąpił od ustnego egzaminu, a dwóch extraneuszów egzaminu nie złożyło.

Z tych ośmnastu abiturientów chcą się poświęcić:

Teologii 10., t. j.: Antkowiak, Binder, Jakubowski, Jaróchowski, Leszczyński, Ostrowicz, Romanowski, Rydlewski, Zingler i Kulesza:

der Jurisprudenz 5, nämlich: Jażdżewski, Klepaczewski, Kuczkowski, Suszczyński und Wache;
 der Pphilologie 1, nämlich: Łazarewicz;
 der Philosophie 1, nämlich: Bukowiecki,
 der Mathematik und den Naturwissenschaften 1, nämlich: Antoniewicz.

D. Sammlungen. Die Gymnasialbibliothek wurde durch nachbenannte Werke erweitert:

a) an Geschenken, für die wir im Namen der Anstalt verbindlichst danken:

M. Haupt: Zeitschrift f. d. Alterth., VIII., 3. und IX., 1., vom hohen Ministerium;

Welcker: alte Denkmäler, v. dems.

Bode: Représentation des astres, v. Gymn.-Lehrer Dr. Motty;

Szreniawa: Wortbildung, v. Gymn.-Lehrer Dr. Rymarkiewicz;

Przegląd pozn.: posz. V—VIII., r. 1851., I—III., r. 1852., v. d. verehrl. Redaction des
 Przegląd;

L. Kambly: Elementar-Mathematik, 3 Th.;

S. Schilling: Grundriss der Naturgeschichte, 2 Bd.;

L. v. Seydlitz: Leitfaden der Geographie;

A. Duflos: die Chemie in ihrer Anwendung auf das Leben etc.;

Auras und Gnerlich: deutsches Lesebuch, 1 Thl., von der verehrl. Buchhandlung v. F. Hirt
 in Breslau;

b) durch Kauf: die Fortsetzungen von Pogg. Annalen, Ersch u. Gruber's Encycl.; Steph.
 thes. ling. gr.; Mützell's Zeitschrift f. d. Gymn.; Firmenich's Germ. Völkerst.; Schlosser's
 Gesch. f. d. d. Volk; Sprun. hist. geogr. Atl.; Plinius, ed. Sillig u. s. w. Ferner: Martial,
 ed. Schneidewin; Lucret., ed. Lachmann; Aeschyl., ed. Hermann; Oerstedt: Mechanik; Grimm:
 deutsches Wörterbuch; Cotta: Briefe über A. v. Humboldt's Cosmos 3.; Raumer: Gesch. d.
 Pädagog., 3. 2.; Wachsmuth: Cultur-Gesch., 2.; Schäfer: Gesch. v. Portug., 4.; Maciejowski:
 Piśmiennictwo, 1. u. 2.; Taloj: Gesch. d. slav. Lit.; Andr. Lipski: Wojna Chocimska u. s. w.

2) Auch die Schüler-Lese-Bibliothek wurde durch eine bedeutende Anzahl neuer theils
 deutscher, theils polnischer Bücher angemessen vermehrt.

3) Für das physikalische Kabinet wurden ausser anderen Instrumenten angeschafft:
 Fessel's elektromagnetische Kraftmaschine, eine Sammlung von 12 Krystallen zur Lichtpolarisation,
 ein Prisma von Kron- und Flintglas, ein Apparat zum Rotationsmagnetismus, mehrere elektrische
 Instrumente, Adhäsionsplatten, ein Thermometer mit drei Skalen, ein Modell von einer Centrifugal-
 Rutschbahn, eine Volta'sche Säule in Kettenform, ein Hygrometer nach Saussuré.

Auch die Sammlungen von Landkarten, Musikalien, Vorlegeblättern beim Zeichnen und Schrei-
 ben sind durch Verwendung der etatsmässigen Summe vermehrt worden.

E. Unterstützungen. Auch in diesem Schuljahre war der fünfte Theil der Schüler zum
 Theil ganz, zum Theil zur Hälfte vom Schulgelde befreit. — In dem mit dem Marien-Gymnasium
 verbundenen Alumnate fanden 60 Schüler aus den drei oberen Klassen, welche sich der Theologie
 zu widmen beabsichtigen, freie Aufnahme, sowie in dem v. Szóldrski'schen 11 Schüler. — In dem
 v. Lubrański'schen Konvikte erhielten ebenfalls 11 Schüler freien Unterhalt. — Die Gesellschaft zur
 Unterstützung der studirenden Jugend entrichtete für eine Anzahl von Schülern das Schulgeld und
 unterstützte sie ausserdem noch durch Beköstigung, Bücher und zum Theil durch Bekleidung.

Nauce Prawa 5., t. j.; Jażdżewski, Klepaczewski, Kuczkowski, Suszczyński i Wache;

Filologii 1, t. j.: Lazarewicz;

Filozofii 1, t. j.: Bukowiecki;

Matematyce i naukom przyrodzonym 1, t. j.: Antoniewicz.

D. Zbiory. Biblioteka gimnazjalna pomnożyła się przez następujące dzieła:

a) złożone w podarunku, za co w imieniu instytutu uprzejmie składamy podziękowanie:

M. Haupta: Zeitschrift f. d. Alterth., VIII., 3. i IX., 1., od wysokiego ministerstwa;

Welckera: alte Denkmäler, od tegoż;

Bode: Représentation des astres, przez naucz. gimn. Dra. Mottego;

Szreniawy: Wortbildung, przez naucz. gimn. Dra. Rymarkiewicza;

Hegla: Phaenomenologie, przez tegoż;

Przegląd Pozn., poszyt V—VIII., r. 1851., I—III., r. 1852., przez szanowną redakcyą Przeglądu;

L. Kambly: Elementar-Mathematik, 3 cz.;

S. Schillinga: Grundriss der Naturgeschichte. 2 tomy;

E. Seydlitza: Leitfaden der Geographie;

A. Duffos: die Chemie in ihrer Anwendung auf das Leben;

Auras i Gnerlich: deutsches Lesebuch, 1. cz., przez szan. F. Hirt, księgarza w Wroclawiu;

b) nabyte przez kupno: Dalszy ciąg Poggendorfa Roczników, Erscha i Grubera Encykl.; Stephaniego thes. ling. gr.; Mützla: Zeitschrift f. d. Gymn.; Firmenicha: Germ. Völkerst.; Schlossera: Geschichte f. d. d. Volk; Sprun. hist. geogr. Atlas; Plinius, ed. Sillig; Martial. ed. Schneidewin; Lucret., ed. Lachmann; Aeschyl., ed. Hermann; Oerstedta: Mechanik; Grimma: deutsch. Wörterbuch; Cotta: Briefe über A. v. Humboldt Cosmos 3.; Raumer: Geschichte d. Paedagog.; 3. 2.; Wachsmuth: Cultur-Gesch.; 2.; Schäfera: Gesch. v. Portug., 4.; Maciejowskiego Pismiennictwo, 1. i 2.; Taloj: Geschichte d. slav. Lit.; Andrzeja Lipskiego: Wojna Chocimska.

2) Również i biblioteka dla uczniów znaczną liczbą nowych stósownych jużto niemieckich, już téż polskich książek pomnożoną została.

3) Dla gabinetu chemicznego zakupiono pomiędzy innemi instrumentami: Fessela elektromagnetyczną machinę, zbiór 12. kryształów do polaryzacyi światła, prysma ze szkła kryształowego i czeskiego, aparat do magnetyzmu rotacyjnego, kilka elektrycznych instrumentów, pląt adhezyjnych, termometr z 3. skalami, model centryfugalnej kolei, kolumna Volty w formie łańcucha, hygrometer podług Saussure.

Podobnie zbiory mapp geograficznych, wzorów do rysunków i kalligrafii pomnożone zostały ze summ na to przeznaczonych.

E. Wsparcia. I w tym roku piąta część uczniów jużto całkiem, jużto od połowy opłaty szkolnej była uwolnioną. W alumnacie połączonym z gimnazjum Maryi Magd. znalazło pomieszczenie 60 uczniów z trzech klass wyższych, którzy się teologii poświęcić zamierzają; również 11 uczniów w konwiktie Szóldrskich. W konwiktie Lubrańskich mieściło się także 11 uczniów. Towarzystwo Pomocy Naukowej dosęłało opłatę szkolną za pewną liczbę uczniów i opłacało za nich stół, stanicyą, kupowało im książki, a po części i przyodziewek.

V. Die öffentliche Prüfung

musste in diesem Jahre ganz ausfallen, da, abgesehen von den sehr störenden Krankheiten eines nicht unbedeutenden Theiles der Lehrer, $\frac{4}{5}$ der Schüler sich nach Hause begeben hatten und statt in 15 Klassen nur in 4, so gut es möglich war, unterrichtet wurde. Die Promotionen der Schüler wurden jedoch nach den im Laufe des Schuljahres erteilten Censuren vorgenommen, und durch Anschlag am schwarzen Brette publicirt; auch sollen sie beim Beginne des neuen Schuljahres in den Klassen noch einmal bekannt gemacht werden.

Die Anmeldung der neuen Schüler wurde auf Freitag den 8. Oktober, die Prüfung derselben auf Sonnabend den 9. Oktober, und der Beginn des Unterrichts auf Montag, den 11. Oktober festgesetzt.

Dr. Brettner,

Direktor.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

V. Egzamen publiczny

nie mógł się odbyć w tym roku, gdyż pominawszy, że dla częstych między nauczycielami chorób bieg nauk bardzo był przerwany, $\frac{4}{5}$ uczniów rozjechało się było do domów, i zamiast w piętnastu tylko w czterech klassach nauki według możności udzielano. Promocye jednakże zostały uczniom dane na podstawie cenzur w ciągu roku szkolnego dawanych i publikowane przez przybicie na czarnej tablicy; mają one jeszcze raz na początku nowego roku szkolnego uczniom po klassach być ogłoszone.

Do zgłaszania się nowych uczniów wyznaczono termin na piątek dnia 8. Października, do ich egzaminowania na sobotę dnia 9. Października, a w poniedziałek dnia 11. Października rozpocznie się nowy kurs nauk.

Dr. Brettner,

Direktor.

nie mógł się oc
 bieg nauk bardz
 tylko w czterech
 dane na podsta
 tablicy; mają on
 Do zgła
 ich egzaminowa
 pocznie się now

publiczny

ie dla częstych między nauczycielami chorób
 się było do domów, i zamiast w piętnastu
 zielano. Promocye jednakże zostały uczniom
 anych i publikowane przez przybicie na czarnej
 szkolnego uczniom po klassach być ogłoszone.
 termin na piątek dnia 8. Października, do
 w poniedziałek dnia 11. Października roz-

Dr. Brettner,

Direktor.

